

СТАНОВИЩЕ

от доктор **Стилиян Иванов Стойчев** –
доцент в СУ „Св. Климент Охридски“

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“

на **Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“**

по: област на висше образование 2. *Хуманитарни науки*,
професионално направление 2.1. *Филология*,
научна специалност *Български език (Съвременен български език)*

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 32 от 09.04.2024 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра „Български език“ към Филологическия факултет, като единствен кандидат участва гл. ас. д-р Бистра Василева Дикова от ПУ „Паисий Хилендарски“.

1. **Общо представяне на процедурата и кандидата**

Със заповед № РД-21-14-14 от 08.07.2024 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Български език. Съвременен български език), **обявен за нуждите на катедра „Български език“** към Филологическия факултет.

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат**: гл. ас. д-р Бистра Василева Дикова от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от гл. ас. д-р Бистра Василева Дикова комплект материали (административни документи и научни трудове) на хартиен и електронен носител е в съответствие със Закона за развитие на академичния състав на Република България и с

Правилника за развитие на академичния състав на ПУ. Налице са всички необходими документи с пълно текстово съдържание. Комплектът материали включва следните документи:

- молба по образец до Ректора на ПУ за допускане до участие в конкурса;
- автобиография по европейски образец;
- списък на научните трудове;
- научни трудове, представени за конкурса за доцент;
- списък на цитиранията;
- справка за съответствие с минималните национални изисквания;
- анотации на публикациите, представени за конкурса за доцент;
- самооценка на приносите;
- декларация за оригиналност и достоверност;
- удостоверение за трудов стаж;
- справка за учебна заетост.

Гл. ас. д-р Бистра Дикова е родена на 2 септември 1962 г. През 1984 г. завършва специалностите „Чешки език и литература“ и „Български език и литература“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ и придобива квалификация „магистър по славянска филология“ и съответно „магистър по българска филология“, а през 2014 г. придобива образователната и научна степен „доктор“ в област 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология. През учебната 1984/85 г. тя работи като учител по български език и литература в с. Царацово, обл. Пловдивска, от 1985 до 1987 г. като библиотекар в Народна библиотека „Иван Вазов“ в гр. Пловдив, а от 1987 досега е на основен трудов договор във Филологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ като от 1987 до 1995 г. е филолог-специалист в катедра „Български език“, от 1995 до 1999 г. заема длъжност „асистент“, от 2000 до 2005 г. длъжност „старши асистент“, а от 2005 г. досега длъжност „главен асистент“. Гл. ас. д-р Бистра Дикова владее чешки, словашки, руски и английски език.

Личните ми впечатления от д-р Бистра Дикова са впечатления от един талантлив изследовател с висока лингвистична ерудиция, за когото науката за езика е истинско призвание.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата

Понастоящем гл. ас. д-р Бистра Дикова е преподавател на основен трудов договор в Катедрата по български език към Филологическия факултет в ПУ „Паисий Хилендарски“. По време на своите над тридесет и седем години преподавателски трудов стаж във ФФ на ПУ тя обучава основно и редовни, и задочни студенти от специалностите „Българска филология“, „Български език и история“, „Български език и руски език“ и др., на които води лекции и упражнения (част от тях и във филиала в гр. Кърджали) по дисциплините „Фонетика на СБЕ“ (I курс), „Лексикология на СБЕ“ (II курс) и „Стилистика на СБЕ“ (IV курс), както и студенти от специалността „Български език за неспециалисти“, на които води лекции и упражнения по дисциплината „Фонетика и лексикология“ (I курс). Гл. ас. д-р Бистра Дикова е съавтор на 14 научно-приложни издания „Тестове по езикова култура“.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Научните трудове на гл. ас. д-р Бистра Дикова могат да бъдат представени количествено по следния начин: 44 публикации, 28 от които са самостоятелни (3 монографии, 1 дисертационен труд, 1 автореферат на дисертация за придобиване на научната и образователна степен „доктор“, 22 статии и 1 рецензия), 3 с един съавтор, 1 с двама съавтори и 12 с трима и повече съавтори; 42 са публикувани в България и 2 – в чужбина.

В конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ гл. ас. д-р Бистра Дикова участва с пакет от 9 самостоятелни публикации, излезли от печат през периода 2016 – 2024 г.: 3 монографии, 5 статии (1 доклад в трудове на международни конференции в чужбина и 4 доклада в научни трудове на университет) и 1 рецензия.

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

Запознаването с представената за участие в обявения конкурс научна продукция на гл. ас. д-р Бистра Дикова ме убеди, че тя е учен, който работи изключително прецизно и задълбочено с емпиричния материал. Тя работи основно в областта на българската лексикология и стилистика, както и на българската фонетика и фонология, но има и

интересни проучвания, свързани с българско-чешката съпоставителна морфология. На публикациите ѝ са присъщи евристичен характер, изразена собствена позиция и предложено собствено решение по редица спорни и нерешени въпроси в съвременното езикознание.

В настоящия конкурс гл. ас. д-р Бистра Дикова участва с монографията „Съдържанието отвъд формата. Лингвостилистичен анализ на художествения текст“ (Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2024, 234 стр. ISBN 978-619-202-956-2) като основен хабилитационен труд. Изследването е посветено на проблемите на лингвостилистичния анализ на различни по стил, жанр и обем художествени текстове. Отначало авторът дефинира изграждащите базата на лингвостилистиката понятия и терминит. Успоредно с това той взема отношение и предлага собствено решение по някои спорни въпроси. Този подход към спорните и незадоволително решени езикови проблеми продължава и в същинското изложение на изследването, където са представени последователно стилистичните потенциали на единиците от отделните езикови равнища в съвременния български език – фонетично, лексикално, морфологично, синтактично. Теоретичната част приключва с изложение на проблемите на стилистичната семасиология. Навсякъде теоретичните постановки са илюстрирани с емпиричен материал от произведения на български поети и писатели. Изключително ценни са и добавените в края на публикацията примерни лингвостилистични анализи на три жанрово разнообразни текста – на стихотворението на М. Башева „Гносеология“, на разказа на Елин Пелин „Изкушение“ и на повестта на Л. Каравелов „Българи от старо време“.

Втората монография на гл. ас. д-р Бистра Дикова, представена не като основен хабилитационен труд, е „Фонетика. Фонология. Речева култура“ (Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2024, 123 стр. ISBN 978-619-202-966-1). Обект на изследването са основните български единици на фонологичното равнище – фонемите, а негов предмет – тяхното описание и систематизиране. Оценявам положително това, че тук чисто фонетичните факти се вземат предвид само при необходимост и че основен подход към проблематиката е фонологичният. Специално място е посветено на българската фонематична транскрипция. Друго достойнство на публикацията е обвързаността на теоретичното изложение с проблемите на българския правопис и правоговор, обусловила

и добавяне към отделните теми на задачи за самостоятелна работа. Това я превръща в полезно помагало при обучението по българска фобетика и фонология.

Третата монография на гл. ас. д-р Бистра Дикова – *„Преносни употреби на глаголните форми (съпоставка между българския и чешкия език)“* (Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2024, 226 стр. ISBN 978-619-202-963-0), публикувана на базата на защитената от нея докторска дисертация, представлява българско-чешко съпоставително изследване на възможните транспозиции на глаголните словоформи. За мен като бохемист и лингвист, занимавал се с проблемите и на чешкото, и на българското глаголно словоизменение, бе изключително удоволствие както да преоткрия в текста някои свои наблюдения и изводи, така и да фокусирам вниманието си именно върху транспозитивните употреби на и българските, и на чешките глаголни словоформи. Емпиричният материал е ексерпиран от оригинални художествени текстове и на български, и на чешки автори, преведени на чешки и съответно на български език. Основните изводи от проведеното съпоставително изследване не са неочаквани: макар и с различна фреквентност, голяма част от възможните транспозиции на словоформи от общи за двата езика граматични категории са еднакви за тях; съществените различията се дължат на факта, че българският глагол има повече граматикализирани значения от чешкия.

Останалите представени в конкурса публикации на гл. ас. д-р Бистра Дикова са посветени на интересни и актуални теми от областта на българската морфология, лексикология и стилистика: *„За конотативния потенциал на морфологичното равнище“*, *„Наблюдения върху лексиката на административно-деловия стил“*, *„За новите думи в съвременния български език“*, *„Ваня Зидарова. Динамика и иновации в лексикалната система на българския език“*, *„Шаблони и клишета“* и *„Учебниците по българска стилистика на границата XIX/ XX век“*. Във всички тях научният анализ е фокусиран върху досега недостатъчно или неубедително проучени езикови явления, чието изясняване има не само теоретична значимост, но и приложна стойност.

По мое мнение приносните моменти в научните изследвания на гл. ас. д-р Бистра Дикова никак не са малко – в самооценката си самата тя посочва 10 научни приноса. Като принципно по-важни сред тях бих посочил, например:

1. Прецизиране на понятието *транспозиция* и прокарване на ясна граница между него и понятието *неутрализация*.
2. Разграничаване на *контекстовата синонимия* на морфологично равнище от *транспозитивните употреби* на граматическите форми.
3. Обособяване на две разновидности на т.нар. *сегашно историческо време* – при употреба в позиция на неутрализация и при транспозитивна употреба.
4. Предлагане на собствени решения за някои спорни явления, имащи отношение както към морфологията, така и към стилистиката.
5. Предлагане на нова класификация на стилистичните похвати (традиционните *тропи* и *фигури*).
6. Разграничаване на термините *клише* и *шаблон*, често употребявани в речта като синоними.
7. Разработване както на теорията на лингвостилистичния анализ, така и на образци на такъв анализ.

От казаното дотук става ясно, че представената за участие в обявения конкурс научна продукция на гл. ас. д-р Бистра Дикова има приносен характер както в теоретично, така и в практико-приложно отношение. Като автор тя е добре известна на голяма част от лингвистичната общност. Доказателство за това е и справката за цитиранията на трудовете ѝ, в която са посочени 9 неизползвани за други процедури цитирания на нейни авторски публикации: 3 цитирания в монографии, 1 цитиране в колективна монография с научно рецензиране и 5 цитирания в нереферирани списания с научно рецензиране.

Анализът на значимостта на приносите в представените за участие в настоящия конкурс научни трудове на гл. ас. д-р Бистра Дикова и справката за съответствие с минималните национални изисквания показват, че количествените показатели за заемане на академична длъжност „доцент“ са спазени във всички групи показатели – общо 455 точки при изисквани 400 точки, а именно 50 точки в група А (за дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“), 100 точки в група В (за хабилитационен труд – монография), 225 точки в група Г (100 точки за публикувана монография, която не е представена като основен хабилитационен труд, 75 точки за

публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ и 50 точки за статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани научни трудове, т.е. с 25 точки повече от изисквания минимум), както и 80 точки в група Д (45 точки за цитирания в монографии, 10 точки за цитиране в колективна монография с научно рецензиране и 25 точки за цитирания в нереферирани списания с научно рецензиране, т.е. с 30 точки повече от изисквания минимум).

3. Критични забележки и препоръки

След като се запознах обстойно с представените от гл. ас. д-р Бистра Дикова за участие в обявения конкурс административни документи и научни трудове, бих могъл да заявя, че нямам никакви принципни нито формални критични забележки към тяхното съдържание. Смятам, че тя е описала много точно и обективно приносите и достойнствата на своя хабилитационен труд и на останалите публикации, с които участва в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“. Бих ѝ препоръчал повече бъдещи публикации в реферирани издания, за да могат нейните научни постижения да получат още по-голяма видимост и популярност сред лингвистичната общност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Бистра Василева Дикова отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в настоящия конкурс гл. ас. д-р Бистра Василева Дикова е представила достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“. В работите ѝ има оригинални научни и приложни приноси. еоретичните ѝ разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. По моя преценка научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Бистра Василева Дикова е несъмнена.

Постигнатите от гл. ас. д-р Бистра Василева Дикова резултати в учебната и научно-изследователската дейност напълно съответстват на минималните национални и допълнителните изисквания на Филологическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Като имам предвид качествата на представените в конкурса материали и оригинални научни трудове на гл. ас. д-р Бистра Василева Дикова, преценката на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, както и нейната научно-преподавателска квалификация и успешна дейност, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и убедено да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Филологическия факултет за нейния избор на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Български език. Съвременен български език).

04.09.2024 г.

Изготвил становището: .....

доц. д-р Силиян Стойчев